

2. Єльнікова Г. В. Основи адаптивного управління: [курс лекцій] / Г.В. Єльнікова – К. : ЦППО АПН України, 2003. – 133 с.

3. Черепанов В.С. Экспертные оценки в педагогических исследованиях / В.С. Черепанов. – М.: Педагогіка, 1989. – 192 с.

4. Ігнатюк О.А. Формування готовності майбутнього інженера до професійного самовдосконалення: теорія і практика: [монографія] / О.А. Ігнатюк. – Харків: НТУ “ХПІ”, 2009. – 432 с.

5. Ігнатюк О.А. Критеріально-рівневий підхід до формування готовності професійного самовдосконалення майбутнього інженера / О.А. Ігнатюк // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки: збірник наук.праць/ ред.Суцєнко Т.І.- Запоріжжя, 2007.- Вип.47.- 153-157

Ігнатюк О.А., Клімова С.В.

м. Харків, Україна

Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ЯКОСТЕЙ ЛІДЕРА У ПІДВИЩЕННІ КВАЛІФІКАЦІЇ ВЧИТЕЛІВ В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

Актуальність дослідження, зокрема обраної проблеми формування лідерських якостей педагогів в системі післядипломної освіти, пояснюється тим,

що на сучасному етапі реформування системи освіти України виникла нагальна потреба в підготовці якісно нового вчителя, який повинен бути організатором ефективного процесу навчання, керівником учнівського і батьківського колективів.

Педагогічний аспект проблеми лідерства висвітлений у працях вітчизняних і зарубіжних педагогів минулого (Д. Дьюї, О. Залужного, О. Лозинського, А. Макаренка, С. Русової, В. Сухомлинського та ін.).

Сучасні науковці проблему лідерства найчастіше розглядають в контексті обґрунтування необхідності формування лідерських якостей фахівців у процесі професійної підготовки (Т. Бендас, Р. Головешко, Л. Грень, Т. Гура, О. Євтихов, С. Калашникова, І. Костиря, А. Книш, Н. Мараховська, О. Романовський, В. Савченко, Р. Сопівник та ін.). Тож, лідерство вчителя розглядається вченими не як унікальне явище, що може бути втілене шляхом домінування однієї особи над іншими, а як загальнодоступний стан максимальної творчої, професійної самореалізації людини з позицій провідного фахівця в обраній галузі [1, 2, 4 та інші].

Сучасні дослідження показують, що ефективні лідери відрізняються від інших людей за кількома характеристиками, включаючи: мотивацію до лідерства — лідер хоче вести людей за собою і впливати на оточуючих; когнітивні здібності — лідери можуть обробляти і інтерпретувати великий обсяг інформації; пристосовність — лідери можуть адаптуватися до потреб своїх послідовників і до мінливих вимог ситуації [6,7].

Мета дослідження полягає в розкритті сутності ролі педагогічної технології формування якостей лідера у підвищенні кваліфікації вчителів в системі післядипломної освіти.

Тож, для нашого дослідження є важливим наукове припущення про можливість суттєвого підвищення якості формування та розвитку лідерських

якостей учителів, у тому числі в царині післядипломної освіти, зокрема при умові створення й реалізації дієвої системи формування лідерських якостей фахівців, урахування їх вікових та індивідуальних особливостей, ціннісних категорій. При цьому зміст навчального процесу в закладах післядипломної освіти повинен ґрунтуватись на технологічному підході. Однак на практиці формування й розвитку лідерських якостей учителів у системі післядипломної освіти має більш інтуїтивний, ніж науково обґрунтований характер. За таких умов необхідне розширення форм навчання педагогів (введення нових тематичних спецкурсів, педагогічних майстерень, засвоєння й експертиза педагогічних інновацій, партнерська взаємодія тощо) [7].

Можна також говорити, що на сьогодні відсутня загальнонаціональна концепція підготовки фахівця як лідера педагогічного колективу, розвитку його лідерського потенціалу особистості. Так само не визначені показники й критерії оцінки сформованості такого потенціалу, недостатній рівень методичного забезпечення навчального процесу щодо розвитку лідерських якостей фахівців.

Відповідно до цього метою дослідження була проблема формування лідерських якостей учителів засобами впровадження сучасних технологій формування та розвитку лідерства в процесі перепідготовки вчителя у системі післядипломної освіти та в розробці відповідної моделі формування лідерських якостей педагога. Мету дослідження було конкретизовано в таких завданнях: *по-перше*, виявити особливості формування та розвитку лідерських якостей учителів у процесі підвищення їх кваліфікації; *по-друге*, обґрунтувати педагогічні умови формування лідерських якостей педагогів у процесі навчання на курсах підвищення кваліфікації та в міжкурсовий період; *по-третє*, визначити критерії та рівні сформованості лідерської компетентності вчителів; *по-четверте*, розробити модель формування лідерської компетентності педагогів і перевірити її ефективність.

Використовуючи метод моделювання пропонуємо проблему формування й розвитку лідерських якостей учителів розв'язувати на курсах підвищення кваліфікації на основі розробки науково обґрунтованих критеріїв, діагностики рівня сформованих лідерських якостей учителів, розробки моделей формування лідерських якостей фахівців у курсовий та між курсовий період [3].

Наприклад, у такій моделі можуть розглядатися основні етапи формування лідерських якостей вчителів, а саме: 1) мотиваційно-орієнтований; 2) когнітивно-орієнтований; 3) емоційно-ціннісно-орієнтований; 4) діяльнісно-поведінковий; 5) рефлексивно-оціночний.

Доцільними методами реалізації моделі, на нашу думку, є: організаційні, педагогічні, психологічні, соціологічні та інші.

Організація науково-методичної роботи в міжкурсовий період, що є логічним продовженням курсового підвищення кваліфікації, набуває також оновленого змісту. Найбільш дієвими й ефективними формами, з точки зору розвитку лідерства вчителів, підвищення компетентності освітян є цільові психолого-педагогічні тренінги, семінари-практикуми, відкриті захисти творчих проєктів, методичні й педагогічні майстерні, творчі лабораторії вчителя, конкурси фахової майстерності, школи молодого творчого вчителя, молодого творчого методиста, майстер-класи тощо [5].

Таким чином, питання формування й розвитку лідерських якостей повинні стати однією з основних складових професійної компетентності сучасного педагога, які формуються та розвиваються в курсовий та міжкурсовий період. Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів поставленої проблеми. Подальшого вивчення потребують питання визначення відмінностей сформованості лідерської позиції у вчителів різної кваліфікаційної категорії, стажу, педагогічного досвіду, аналіз здійснення спеціальної підготовки вчителів

з питання формування їх лідерської позиції у професійній діяльності, уведення відповідних спецкурсів та вивчення їх результативності.

Список літератури:

1. Бендас Т. В. Психология лидерства: учеб. пособ. / Бендас Т. В. – СПб.: Питер, 2009. – 448 с.
2. Евтихов О. В. Стратегии и приемы лидерства: теория и практика /Евтихов О. В. – СПб.: Речь, 2007. – 238 с.
3. Радкевич В. О. Концептуальні підходи до розвитку професійної освіти в Україні/ В. О. Радкевич // Управління якістю професійної освіти : зб. наук. пр. – Донецьк: ТОВ "Лебідь". – 2007. – С. 129–132.
4. Сопівник Р. В. Ретроспективний аналіз основних теорій лідерства / Р. В. Сопівник // Вісник Національного університету оборони України. – К.: НУОУ, 2012. – Вип. 4 (29). – С. 104–109.
5. Савченко В. А. Управління розвитком персоналу: навч. посіб. /В. А. Савченко. – К.: КНЕУ, 2002. – 351 с.
6. Розвиток лідерського потенціалу національної гуманітарно-технічної та управлінської еліти: монографія/ за ред. О. Г. Романовського та О. С. Пономарьова.- Харків:ФОП Мезіна В.В., 2017. – 292 с.
7. Професійна культура педагога: навч.-метод. посіб. /О.С. Пономарьов, О.Г. Романовський, О.А. Ігнатюк, М.П. Згурська. – Харків:НТУ «ХП», 2011. – 198 с.